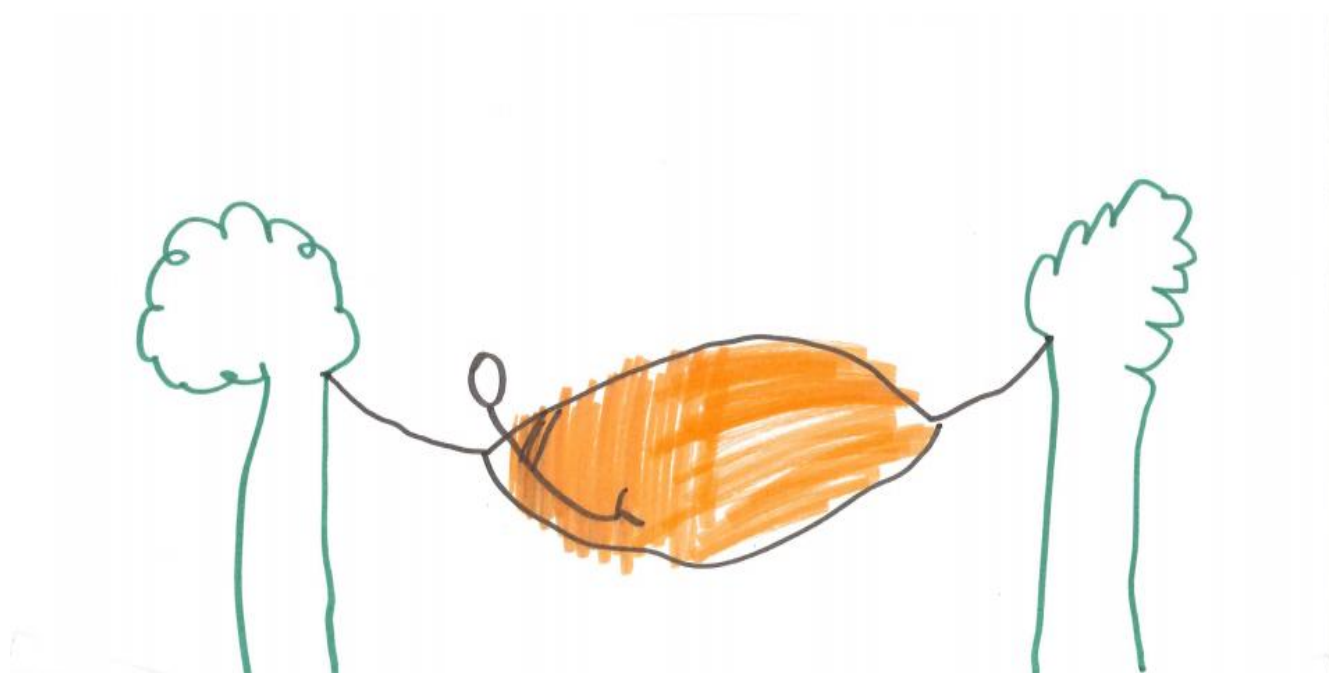

SOMMERFERIEPULJEN 2008 OG SOMMERFERIEPULJEN 2009-2012

ERFARINGSOPSAMLING DECEMBER 2010

Socialt Udviklingscenter SUS
Cecilia Hegnsvad, Anne Sørensen & Ivan Christensen

INDHOLD

1. RESUMÉ – KONKLUSION OG ANBEFALINGER	3
2. INDLEDNING	4
3. Gennemførte aktiviteter og deltagere - resultater i Sommerferiepuljen 2008	5
A) Aktiviteter i Sommerferiepuljen 2008	5
B) Deltagerantal i Sommerferiepuljen 2008	8
C) Hvem har deltaget i projekternes aktiviteter?	11
4. Gennemførte aktiviteter og deltagere – status på resultater i Sommerferiepuljen 2009-2012 ..	12
A) Status på aktiviteter i Sommerferiepuljen 2009-2012	12
B) Status på deltagere i Sommerferiepuljen 2009-2012	15
C) Hvem har deltaget i projekternes aktiviteter?	17
5. Puljerne på tværs – et udpluk af aktiviteterne	18
6. Deltagernes udbytte af puljens aktiviteter – foreløbig effektvurdering	19
A) Projekternes forventede effekt	20
B) En positiv oplevelse og et afbræk fra hverdagen	20
C) At bryde social isolation gennem netværk og fællesskab.....	21
D) Forholdet mellem forældre og børn	23
E) Anvendelse af rådgivings- og støttetilbud.....	24
F) Nye kompetencer og nye vaner.....	25
G) Det er surt, når det er slut	26
H) En foreløbig effektvurdering	27
7. Udfordringer undervejs	27
A) Udfordringer i forhold til aktiviteter og deltagere.....	27
B) Deltagelse i opfølgende aktiviteter.....	28
C) Plads til gengangere?	29
D) Vilkår i projektorganisationerne	30
8. Anbefalinger til fremtiden	30
9. Metode	31

1. RESUMÉ – KONKLUSION OG ANBEFALINGER

Socialt Udviklingscenter SUS gennemfører erfaringsopsamlingen af aktiviteter i hhv. Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012. Puljerne støtter frivillige foreninger, som arrangerer sommerferier og opfølgende aktiviteter for socialt udsatte familier. Formålet er, at deltagelsen i sommerferierne og de opfølgende aktiviteter skal bidrage til at forbedre familiernes livssituationer.

Erfaringsopsamlingen besvarer spørgsmålene: *Hvilke aktiviteter har projekterne gennemført, hvem og hvor mange har deltaget i projekternes aktiviteter og hvilken effekt har aktiviteterne haft på deltageres hverdag?*

Sommerferiepuljen 2008 har støttet 26¹ projekter med i alt 5 millioner kroner og Sommerferiepuljen 2009-2012 støtter 16² projekter med i alt 10 millioner kroner frem til sommeren 2013. Følgende tabel giver et overblik over deltagerantal og aktiviteter i de to puljer.

Tabel 1. Oversigt over deltagerantal fordelt på aktiviteter i Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012 pr. 30.09.2010.

Pulje	Ferier	Udflugter og sociale aktiviteter	Undervisningsaktiviteter	Rådgivningsaktiviteter
2008	837 børn og 382 voksne - fordelt på 18 projekter	524 børn og 428 voksne – fordelt på 18 projekter	91 børn og 166 voksne – fordelt på 13 projekter	29 børn og 190 voksne – fordelt på 11 projekter
2009-2012 (pr. 30.09. 2010)	532 børn og 241 voksne – fordelt på 11 projekter	569 børn og 358 voksne – fordelt på 10 projekter	207 børn og 120 voksne – fordelt på 6 projekter	0 børn og 83 voksne – fordelt på 6 projekter

Projektdeltagerne har været familier (oftest enlige mødre med børn) med relativt få ressourcer – kulturelt, økonomisk og socialt. Familierne kommer typisk kun på ferie med økonomisk og social støtte. Nogle få projekter er særligt målrettet specifikke grupper eller boligområder.

Aktivitetsmæssigt har projekterne varieret fra sommerferier til efterårsture kombineret med løbende sociale aktiviteter, udflugter til museer, forlystelsesparker eller naturområder – og oplæg eller foredrag og rådgivningstilbud som fx bisidning. Ferierne er et afbræk fra hverdagen, hvor der ikke skal tænkes på daglige pligter som indkøb og madlavning – og hvor der er mulighed for at møde andre børn og voksne, der på mange måder ligner en selv.

En foreløbig vurdering af projektaktiviteternes effekt er, at projekterne lever op til deres formål: at bryde social isolation, forbedre forholdet mellem børn og forældre og etablere kontakt mellem familier og tilbud om støtte og rådgivning. Dog viser erfaringsopsamlingen endnu ikke, om der er tale om varige forandringer i deltageres hverdag. En særlig udfordring knytter sig tilsyneladende til at rekruttere deltagere til opfølgende aktiviteter – og til at skabe varige netværk blandt deltagerne.

¹ Oprindeligt blev der bevilget støtte til 28 projekter, men to projekter er siden frafaldet puljen. De indgår derfor ikke i denne erfaringsopsamling.

² Oprindeligt blev der bevilget støtte til 17 projekter, men ét projekt er siden frafaldet puljen. Det indgår derfor ikke i denne erfaringsopsamling.

2. INDLEDNING

Socialministeriet har gennem flere år støttet frivillige foreninger, som arrangerer sommerferier og opfølgende aktiviteter for socialt udsatte familier. Først med Sommerferiepuljen 2007, så med Sommerferiepuljen 2008 og senest med Sommerferiepuljen 2009-2012. Sommerferiepuljen 2009-2012 er et udtryk for en ny strategi fra Socialministeriets side. Med en fireårig pulje er der lagt vægt på kontinuitet. De arrangerende foreninger får mulighed for langsigtet planlægning af ferier og opfølgende aktiviteter – og for at skabe forløb, der varer flere år.

Sommerferiepuljen 2008 har støttet 26 frivillige foreninger og Sommerferiepuljen 2009-2012 har støttet 16 frivillige foreningers arbejde med at arrangere sommerferier og opfølgende aktiviteter for socialt udsatte familier. Sigtet med aktiviteterne er at forbedre familiernes livssituationer.

Socialministeriet har bedt Socialt Udviklingscenter SUS gennemføre en erfaringsopsamling af de to puljer. Denne rapport formidler resultater og erfaringer fra aktiviteterne afholdt i Sommerferiepuljen 2008. Samtidig giver rapporten en status på resultater og erfaringer i Sommerferiepuljen 2009-2012 pr. september 2010.

Erfaringsopsamlingens overordnede formål er at besvare spørgsmålene: *Hvilke aktiviteter har projekterne gennemført, hvem og hvor mange har deltaget i projekternes aktiviteter og hvilken effekt har aktiviteterne haft på deltagernes hverdag?*

De overordnede spørgsmål besvares ved at belyse og diskutere:

- Hvilke aktiviteter er der planlagt og afholdt i projekterne?
- Hvilke målgrupper, har deltaget i aktiviteterne – er det den definerede målgruppe, der har deltaget i ferie og aktiviteter og hvor mange voksne og børn har deltaget?
- Hvilke udfordringer og problemer har foreningerne haft med at etablere ferie og aktiviteter?
- Har foreningerne haft problemer med at få familierne til at deltage i ferieaktiviteterne?
- Har foreningerne haft problemer med at rekruttere feriegæsterne til de opfølgende aktiviteter?
- Hvordan synes de arrangerende foreninger selv, at aktiviteterne er gået?
- Er ferien en god indgangsvinkel til at komme i kontakt med familierne?
- Hvilken effekt har ferieaktiviteterne og de opfølgende aktiviteter på familiernes hverdag?

'Effekt' defineres her som langsigtede blivende virkninger for målgruppen i forhold til ændringer i deres sociale situation. Virkninger, der kan henvises til underliggende årsager eller generative mekanismer. Der er således med effekter tale om generaliserbare sammenhænge mellem specifikke årsager og specifikke virkninger. I modsætning hertil forstås 'resultater' som de umiddelbare ændringer i familiernes hverdag.

Ovennævnte spørgsmål drøftes og besvares både på projektspecifikt niveau og på tværs af de støttede projekter. Projekternes aktiviteter er – analytisk - inddelt i fire overordnede aktivitetstyper:

- **Ferier** (for eksempel sommerferie, efterårsferie, miniferie, weekendophold mv.)
- **Udflugter og sociale arrangementer** (aktiviteter gennemført før eller efter afholdelsen af projektets ferietur/ferieture - for eksempel i Bonbonland, svømmehal, fællesspisning, klubaftner mv.)
- **Undervisning** (for eksempel undervisning eller foredrag om kost, samliv og børneopdragelse)
- **Rådgivning og vejledning** (for eksempel bisidning, familierådgivning mv. – i projekter, hvor der er givet midler særskilt til ansættelse af rådgivere, bisiddere, vejledere mv.)

Der er tale om en analytisk skelnen, som benyttes for at fastholde overblikket i analysen af resultater og effekter. Langt de fleste projekter har gennemført mere end én type aktiviteter – fx ferier samt sociale arrangementer. Dvs. at det i praksis ikke er muligt at isolere resultater og effekter til den enkelte indsatstype.

Erfaringsopsamlingens kvantitative data behandles særskilt for de to puljer, mens kvalitative data går på tværs af de to puljer.

Samlet bidrager rapporten til viden om aktiviteterne i de støttede projekter og viden om effekten af initiativerne på de deltagende familier. Erfaringsopsamlingens kvantitative data behandles særskilt for de to puljer, mens kvalitative data går på tværs af de to puljer og behandles samlet i rapporten. Først gennemgås aktiviteter i de enkelte projekter i hhv. Sommerferiepuljen 2008 (kap. 3) og Sommerferiepuljen 2009-2012 (kap. 4) - herunder hvem og hvor mange, der har deltaget i aktiviteterne. I kapitel 5 præsenteres deltagernes udbytte af aktiviteterne i begge puljer – set fra projektlederens og deltagernes perspektiver. Derefter præsenteres i kapitel 6 en række generelle udfordringer i de to puljer. Rapporten afsluttes med en række anbefalinger til fremtidige initiativer og opmærksomhedspunkter. Kapitel 8 beskriver erfaringsopsamlingens metode og datagrundlag.

3. GENNEMFØRTE AKTIVITETER OG DELTAGERE - RESULTATER I SOMMERFERIEPULJEN 2008

I dette kapitel stilles der skarpt på aktiviteter gennemført med støtte fra Sommerferiepuljen 2008. Samtidig besvares spørgsmålene om, hvem og hvor mange, der har deltaget i de puljestøttede aktiviteter.

A) *Aktiviteter i Sommerferiepuljen 2008*

I alt har 26 projekter gennemført aktiviteter med støtte fra Sommerferiepuljen 2008. Tabellen nedenfor viser en oversigt over hvilke aktiviteter, der er gennemført i de enkelte støttede projekter.

Enkelte projekter er delvist finansieret af egne midler eller andre pulje- eller fondsmidler. Aktiviteter finansieret af andet end Sommerferiepuljen 2008 er markeret med * i tabellen. Enkelte projekter har angivet udflugter, undervisnings- og rådgivningsaktiviteter, som er gennemført på selve ferieopholdene. Disse aktiviteter er markeret med () i tabellen.

Tabel 2: Gennemførte aktiviteter Sommerferiepuljen 2008

Organisation	Projekt	Ferie	Udflugter og sociale aktiviteter	Undervisning	Rådgivning	Målgruppe
ADHD-foreningen	<i>Aktiv Uge 42</i>	Ja	Nej	Ja	Nej	Familier hvor et eller flere familiedlemmer, børn som forældre, har ADHD.
Albertslund Boligsociale Center (ABC)	<i>Wellness for alle</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Socialt og/eller økonomisk dårligt stillede familier i tre boligområder i Albertslund.
Andelsboligforeningen Beringsgaard	<i>Sommer hele året</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Familier med svagt netværk, få ressourcer i hverdagen, oplevelse af fastlåshed, psykiske vanskeligheder hos såvel børn som voksne. Både etniske danske familier samt familier med etnisk minoritetsbaggrund.

ASF – Dansk Folkehjælp	<i>Mitnetnu</i>	Ja	Ja	Nej	Ja	Enlige forsørgere på overførselsindkomst samt deres børn.
Beboerrådgivningen i Lejerbo, Køge	<i>Rum for liv - i Familien</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Børnefamilier der har vanskelige vilkår og er socialt, økonomisk og helbredsmaessige ressourcsevage.
Beboerrådgivningen i AKB, Taastrupgaard	<i>Fælles Ferie / opfølgning</i>	Ja	Ja	Nej	Ja*	Familier som ikke selv har økonomisk og/eller sociale ressourcer til at kunne holde ferie. Både familier med etnisk dansk og etnisk minoritetsbaggrund.
Beboerrådgivningen i Avedøre Stationsby Syd	<i>Ferieprojekt for socialt truede beboere i Avedøre Stationsby Syd</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Socialt udsatte familier med få sociale ressourcer og relationer.
Det boligsociale Fællessekretariat	<i>Danmarksbilleder</i>	Ja	Ja	Nej	Ja	Socialt udsatte familier fra belastede boligområder i Århus med etnisk minoritetsbaggrund.
Foreningen forældre og barn**	<i>Ferieprojekt for enlige forsørgere og deres børn under 18 år</i>					
Frelsens Hær	<i>Nye veje til netværk og opdagelse af egne ressourcer</i>	Ja	Ja	Nej	Ja	Enlige forsørgere (primært kvinder) på overførselsindkomst. Både familier med etnisk dansk – og etnisk minoritetsbaggrund.
Frelsens Hærs Krisecenter, Næstved	<i>Ferieophold for voldsramte kvinder og deres børn</i>	Ja	(Ja)	(Ja)	Ja	Kvinder og børn som bor på krisecenteret i september og april samt udflyttede kvinder, som stadig går i psykologgruppen.
Jysk Børneforsorg / Fredehjem	<i>Familieferie med opfølgning</i>	Ja	Ja	Nej	Ja	Udsatte og sårbare familier.
Kirkens Korshær, København	<i>Kaffestuen Lille Møllerup</i>	Ja*	Ja	Nej	Nej	Økonomisk marginaliserede kvinder med etnisk minoritetsbaggrund og deres børn.
Kirkens Korshærs Byarbejde**	<i>Sommerlejr for enlige forældre</i>					Dårligt stillede familier, hvoraf størstedelen er enlige mødre.
Kirkens Korshær, Århus	<i>Kirkens Korshærs Familiearbejde</i>	Ja	Ja	Nej	Nej	Socialt udsatte og udstødte familier eller enlige forsørgere med få eller ingen sociale ressourcer og kompetencer.
Kirkens Korshær, Herning	<i>Netværksopbygning, familiestøtte, sommerlejr for vanskeligt stillede personer med særlig henblik på familier</i>	Ja	Ja	Ja	Ja*	Udsatte personer og vanskeligt stillede familier, hvoraf mange er på overførselsindkomster.
Kirkens Korshærs Sociale Hjælpearbejde	<i>Netværksskabende aktiviteter for udsatte familier</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Enlige mødre med børn i alderen 0-10 år. Flere børn og voksne har psykiatiske diagnoser.

Kristeligt Studenter Settlement/ Mor-far-barn-butikken "Hva' så"	Sommerkoloni til Lyngborgen for småbørnsfamilier på Vesterbro	Ja	Ja	Ja	Nej	Småbørnsfamilier på Vesterbro, der har brug for særlig støtte.
Landsforeningen Den Grønne Ring**	Ferietur for alkoholsmisbrugsramte familier					Alkoholmisbrugsramte familier, herunder både forældre, børn, unge og bedsteforældre.
Odense Andels Boligforening**	Opkvalificering og stimuli af ferieaktiviteter for udsatte familier med få sociale relationer fra boligafdelinger					
Opstandelseskirkens Sogns Menighedspleje, Albertslund	Opfølgning på sommerferie for socialt dårligt stillede enlige forsørgere med børn	Projekt aflyst	Projekt aflyst	Ja	Projekt aflyst	Familier – primært bestående af enlige forsørgere (hovedsageligt kvinder) på overførselsindkomst med et eller flere børn. Belastede familier hvoraf mange er ramt af sygdom i form af f.eks. psykisk sygdom, kræft, spiseforstyrrelser, misbrug.
Projekt Rabarberlandet	Familieklubber i Blågården	Ja	Ja	Ja	Nej	Etniske minoritetskvinder og deres børn. Der er tale om 3 klubber: kvindedklubben, mor-barn-klubben og det nye kvindenetværk.
Red Barnet	Understøttelse af netværksdannelse blandt børn og enlige forsørgere, der deltager på Red Barnets lejre	Ja	Ja	Ja	Nej	Socialt udsatte børn i alderen 0-6 år i Danmark, som sammen med deres enlige forældre har deltaget på Red Barnets Barnevognslejr og andre af Red Barnets aktiviteter for udsatte børn.
Samvirkende Menighedsplejer	Menighedsplejernes Socialtjeneste	Ja*	Ja	Ja	Ja	Udsatte børnefamilier med en indtægt under kontanthjælpsloftet, i de fleste tilfælde enlige mødre med mindre børn.
Scleroseforeningen**	At leve og trives med sclerose i familien – idéer og gode råd					Børnefamilier, hvor den ene eller begge forældre har sclerose
Sindslidendes vilkår	Udflytternærestedet & pårørende-kolonien Vennepunktet	Udskudt til 2010	Udskudt til 2010	Udskudt til 2010	Udskudt til 2010	Udsatte familier – herunder sindslidende og deres pårørende
Tingbjerg Fællesråd	Ferietur for udsatte enlige kvinder med børn	Ja	Ja	Ja	Ja*	Udsatte enlige kvinder med børn
Note: Projekter markeret med ** har ikke returneret spørgeskemaer til Socialt Udviklingscenter SUS – de indgår derfor ikke i optællingen.						

Som tabellen viser, har ét af de 26 projekter i Sommerferiepuljen 2008 udskudt alle sine aktiviteter til sommeren 2010. Et andet projekt blev aflyst på grund af et meget lille deltagerantal i projektets opstartsaktiviteter. Derudover har fire projekter ikke udfyldt og returneret spørgeskemaer til Socialt Udviklingscenter SUS (markeret med ** i tabellen). Disse seks projekters aktiviteter indgår derfor ikke i erfaringsopsamlingens resultater.

I de resterende projekter er der samlet set gennemført følgende aktiviteter med støtte fra Sommerferiepuljen 2008:

- **Ferie** (for eksempel sommerferie, efterårsferie, miniferie, weekendophold mv.) i 18 projekter. Herudover har to projekter gennemført ferier, som ikke er finansieret af Sommerferiepuljen.
- **Udflugter og sociale aktiviteter** (aktiviteter gennemført før eller efter afholdelsen af projektets ferietur/ferieture) i 18 projekter. Desuden har ét projekt gennemført opfølgende sociale aktiviteter, som ikke er finansieret af Sommerferiepuljen 2008.
- **Undervisningsaktiviteter** (for eksempel undervisning eller foredrag) i 13 projekter. Ét projekt har gennemført undervisningsaktiviteter på selve sommerferien.
- **Rådgivningsaktiviteter** (for eksempel bisidning, familierådgivning mv.) i 11 projekter. Tre projekter har desuden gennemført rådgivningsaktiviteter, som ikke er finansieret af Sommerferiepuljen 2008.

Sommerferiepuljen 2008 har således primært støttet ferieture samt udflugter og sociale aktiviteter. Og i lidt færre tilfælde undervisnings- og rådgivningsaktiviteter.

B) Deltagerantal i Sommerferiepuljen 2008

Skemaet nedenfor viser, *hvor mange* der har deltaget i de forskellige projektaktiviteter. Kun de aktiviteter, der er støttet af Sommerferiepuljerne (jf. Tabel 2), er inddraget i Tabel 3.

Tabel 3: Oversigt over deltagerantal i projektaktiviteter i Sommerferiepuljen 2008

Organisation	Projekt	Støttebeløb	Antal deltagere: Ferie	Antal deltagere: Sociale aktiviteter	Antal deltagere: Undervisning	Antal deltagere: Rådgivning
ADHD-foreningen	<i>Aktiv Uge 42</i>	205.700	65 børn og deres forældre		Ikke specificeret	
Albertslund Bologisociale Center (ABC)	<i>Wellness for alle</i>	132.500 (brugt 89.155)	21 forældre og 16 børn	Ca. 120 voksne og 5 børn på de forskellige	30 forældre og 1 barn	Ca. 27 forældre
Andelsboligforeningen Beringsgaard	<i>Sommer hele året</i>	37.000	9 forældre og 25 børn	8-9 forældre og 23-25 børn	8-9 forældre	8-9 forældre
ASF – Dansk Folkehjælp	<i>Mitnetnu</i>	800.000	Ved start: 69 forældre og 140 børn ved slut: 37 forældre og 69 børn	Ikke specificeret		Ikke specificeret
Beboerrådgivningen i Lejerbo, Køge**	<i>Rum for liv- i Familien</i>	70.000	17 forældre og 29 børn	19 forældre og 29 børn	19 forældre	9 forældre

Beboerrådgivningen i AKB, Taastrupgaard	<i>Fælles Ferie / opfølgning</i>	35.000	17 forældre og 37 børn	33 forældre og 73 børn		
Beboerrådgivningen i Avedøre Stationsby Syd	<i>Ferieprojekt for socialt truede beboere i Avedøre Stationsby Syd</i>	75.000	I alt 80 personer	(ikke specificeret)	(ikke specificeret)	(ikke specificeret)
Det boligsociale Fællessekretariat	<i>Danmarksbilleder</i>	500.000	I alt 111 forældre og børn	Ikke specificeret		Ikke specificeret
Foreningen forældre og barn**	<i>Ferieprojekt for enlige forsørgere og deres børn under 18 år</i>	200.000				
Frelsens Hær	<i>Nye veje til netværk og opdagelse af egne ressourcer</i>	470.000	I alt 126 forældre og børn	I alt 126 forældre og børn		I alt 126 forældre og børn
Frelsens Hærs Krisecenter, Næstved	<i>Ferieophold for voldsramte kvinder og deres børn</i>	46.000	13 kvinder og 9 børn			13 kvinder og 9 børn
Jysk Børneforsorg / Fredehjem	<i>Familieferie med opfølgning</i>	350.000	I alt 34 familier	20 forældre og 29 børn		12 forældre
Kirkens Korshær, København	<i>Kaffestuen Lille Møllerup</i>	40.500	17 kvinder og 19 børn	40 kvinder og 40 børn		
Kirkens Korshærs Byarbejde**	<i>Sommerlejr for enlige forældre</i>	100.000				
Kirkens Korshær, Århus	<i>Kirkens Korshærs Familiearbejde</i>	140.000	10 forældre og 17 børn	16 forældre og 24 børn		
Kirkens Korshær, Herning	<i>Netværksopbygning, familiestøtte, sommerlejr for vanskeligt stillede personer med særlig henblik på familier</i>	100.000	22 forældre og 18 børn	5-8 forældre	4-5 forældre	Ca. 20 familier
Kirkens Korshær Sociale Hjælpearbejde	<i>Netværksskabende aktiviteter for udsatte familier</i>	50.000	10 forældre og 20 børn	10 forældre og 20 børn	10 forældre og 20 børn	10 forældre og 20 børn
Mor-far-barn-butikken "Hva'så" / Kristeligt Studenter Settlement	<i>Sommerkoloni til Lyngborgen for småbørnefamilier på Vesterbro</i>	77.800	14 forældre og 20 børn	20 forældre og 20 børn	Ikke oplyst	
Landsforeningen Den Grønne Ring**	<i>Ferietur for alkoholsmisbrugramte familier</i>	100.000				
Odense Andels Boligforening**	<i>Opkvalificering og stimuli af ferieaktiviteter for udsatte familier med få sociale relationer fra boligafdelinger (primært Vollsmose) med børn på OAB's sommerkoloni</i>	107.100				

Opstandelseskirkens Sogns Menighedspleje, Albertslund	<i>Opfølgning på sommerferie for socialt dårligt stillede enlige forsørgere med børn</i>	96.900, 90.885,5 DKK tilbagebetalt til Socialministeriet		8 forældre	8 forældre	8 forældre
Projekt Rabarberlandet	<i>Familieklubber i Blågården</i>	115.000	Ca. 40 kvinder og 100 børn	Ca. 40 kvinder og 100 børn	Ca. 10 mødre	
Red Barnet	<i>Understøttelse af netværksdannelse blandt børn og enlige forsørgere, der deltager på Red Barnets lejre</i>	385.000	20 forældre og 25 børn	Ikke specificeret	25 forældre	
Samvirkende Menighedsplejer	<i>Menighedsplejernes Socialtjeneste</i>	250.000		Ca. 50 forældre og 70 børn	Ca. 50 forældre og 70 børn	50 forældre
Scleroseforeningen**	<i>At leve og trives med sclerose i familien – idéer og gode råd</i>	60.000				
Sindslidendes vilkår	<i>Udflytterværestedet & pårørende-kolonien Vennepunktet</i>	150.000	Aktiviteter udskudt til 2010	Aktiviteter udskudt til 2010	Aktiviteter udskudt til 2010	Aktiviteter udskudt til 2010
Tingbjerg Fællesråd	<i>Ferietur for udsatte enlige kvinder med børn</i>	75.000	17 kvinder og 37 børn	10-12 kvinder og 20-25 børn	Ikke specificeret	Ikke specificeret
<i>Note: Projekter markeret med ** har ikke returneret spørgeskema til Socialt Udviklingscenter SUS. De indgår derfor ikke i optællingen.</i>						

Som det fremgår af oversigten, er der en vis variation i projekternes angivelse af deltagerantal. De fleste projekter har angivet deltagerantal fordelt på voksne, børn og aktivitetstyper. Enkelte projekter har ikke specificeret deltagerantal på de enkelte aktivitetstyper og enkelte projekter har angivet deltagende antal familier. For at estimere, hvor mange voksne og børn der har deltaget i Sommerferiepuljen 2008's aktiviteter samlet set, er det derfor nødvendigt med nogle mellemregninger.

For det første viser det sig, at der gennemsnitligt er ca. to børn pr. voksen i de projekter, der har specificeret deltagerantal i forhold til børn og voksne. Derfor tager vi udgangspunkt i, at én familie består af én voksen og to børn. Herudfra omregnes antal deltagende familier til deltagende antal børn og voksne. Det samme gælder de projekter, der har angivet et samlet deltagerantal. Her regner vi således med at 1/3 af deltagerne er voksne og 2/3 af deltagerne er børn. Hvis antallet af deltagere er angivet i familier under aktiviteterne *undervisning* og *rådgivning*, har vi beregnet, at der ved 12 familier kun er tale om 12 voksne, da disse aktiviteter primært henvender sig til voksne.

Med ovennævnte mellemregninger ser estimerede deltagerantal fordelt på aktivitetstyper ud som vist i nedenstående tabel:

Tabel 4: Deltagerantal fordelt på aktiviteter i Sommerferiepuljen 2008

Aktivitet	Børn	Voksne
Ferier	837	382
Sociale aktiviteter og udflugter	524	428
Undervisning	91	166
Rådgivning	29	190

Note: Tallene er estimer, ikke præcise optællinger. Det faktiske deltagerantal formodes at være højere end de her angivne, da fem projekter ikke har udfyldt og returneret spørgeskemaer til SUS. Kun aktiviteter finansieret af Sommerferiepuljen 2008 indgår i optællingen (jf. afsnit 3.A). Evt. egenfinansierede aktiviteter eller aktiviteter finansieret af andre fonde/puljer indgår således ikke.

Tabel 4 viser således, at flest børn og voksne har deltaget i ferier samt sociale aktiviteter og udflugter. I undervisnings- og rådgivningsaktiviteter har der været en klar overvægt af voksne deltagere – sandsynligvis fordi de voksne har været primær målgruppe for disse aktiviteter.

Det skal understreges, at det faktiske deltagerantal formodes at være højere end estimerne angivet i Tabel 4, da fire projekter ikke har returneret spørgeskemaer til Socialt Udviklingscenter SUS og deres deltagere derfor ikke indgår i optællingen.

C) Hvem har deltaget i projekternes aktiviteter?

Målgruppen for Sommerferiepuljen 2008 er familier (oftest enlige mødre med børn) med relativt få resourcer – kulturelt, økonomisk og socialt. Familierne kommer typisk kun på ferie med økonomisk og social støtte.

Nogle få projekter er særligt målrettet specifikke borgere, fx familier hvor et familiemedlem har sclerose, familier hvor et familiemedlem har en sindslidelse osv. I de fleste tilfælde er der tale om familier med etnisk dansk baggrund – men to projekter i Sommerferiepuljen 2008 angiver specifikt familier med etnisk minoritetsbaggrund som målgruppe. Ca. 1/3 af projekterne i Sommerferiepuljen 2008 er forankret i beboer- eller boligforeninger og tager udgangspunkt i bestemte boligområder med mange beboere inden for puljens målgruppe.

Har projekterne nået den definerede målgruppe?

Generelt angiver projektlederne, at de har nået den definerede målgruppe. Det hænger sandsynligvis sammen med, at mange af de arrangerende foreninger kendte målgruppen i forvejen gennem deres foreningsaktiviteter.

Fire projektledere angiver, at deres målgrupper har ændret sig undervejs i projektet. Én projektleder skriver følgende i spørgeskemaet:

"Forrige projekt var en stor succes, flere fik arbejde og nye parforhold som følge af [projektets navn] - dette har betydet, at en del personer ikke længere er en del af målgruppen og ikke længere deltager. Efter sidste projekt har der i lokalsamfundet været et stort opgør og uvenskab netop i gruppen af enlige forsørgere, hvilket har betydet, at deltagelsen i [foreningens] arrangementer er faldet markant. Endelig har en intern omrokering i [foreningens] arrangementer betydet, at antallet af deltagere, der har deltaget i dette projekt, kun var 8 personer i alt.", (projektleder)

Foreningen oplevede således, at den oprindelige målgruppes behov havde ændret sig – og at de tiltænkte deltagere således ikke længere var en del af målgruppen. Som citatet viser, lykkedes det ikke projektet at rekruttere nye deltagere til projektets aktiviteter. Projektet har derfor efterfølgende tilbagebetalt uforbrugte midler til Socialministeriet.

I et andet projekt har fem enlige forsørgere meldt sig ud af foreningens netværksgrupper – hvor sommerferiepuljens aktiviteter er forankret – på grund af ændringer i deltagernes livssituationer. Fx har nogle deltagere ændrede behov, andre har etableret ny familie og andre igen er flyttet fra projektets lokalområde.

En tredje projektleder bemærker, at gruppen, der har behov for hjælp, er blevet større i projektperioden. Projektlederen oplever således et stigende behov for støtte til sommerferier og opfølgende aktiviteter – men giver ikke et bud på årsagerne hertil.

En fjerde projektleder påpeger, at det har været vanskeligt at opretholde projektets krav om at deltagerne er enlige forsørgere, da deltagerne kan være enlige, når de melder sig til ferien, men indleder et forhold i perioden op til ferien. Målgruppen er derfor udvidet til også at omfatte kvinder i parforhold, som må betragtes som ensomme og uden netværk eller i problematiske forhold. Projektets målgruppe afviger ikke fra puljens overordnede målgruppe.

I ni af de 26 projekter i Sommerferiepuljen 2008 har antallet af deltagere været højere end forventet. Omvendt har deltagerantallet været lavere end forventet i 13 af de 26 støttede projekter. Dog gælder det for to af disse projekter, at mens deltagerantallet var lavere end forventet på ferieturene, var det højere end forventet i de opfølgende aktiviteter.

Ingen projekter har som helhed været rettet udelukkende mod børn eller voksne – men nogle projekter har arrangeret enkeltstående aktiviteter særligt for børn eller voksne. Særligt undervisnings- og rådgivningsaktiviteter er målrettet voksne deltagere.

4. GENNEMFØRTE AKTIVITETER OG DELTAGERE – STATUS PÅ RESULTATER I SOMMERFERIEPULJEN 2009-2012

I dette afsnit ser vi på aktiviteter og deltagere i de 16 projekter støttet af Sommerferiepuljen 2009-2012. Her er der tale om en status fra puljens opstart i 2009 til 30. september 2010. Samtidig besvares spørgsmålene om hvem og hvor mange, der har deltaget i de puljestøttede aktiviteter indtil videre.

A) Status på aktiviteter i Sommerferiepuljen 2009-2012

Tabel 4 viser hvilke aktiviteter, der er gennemført på projektspecifikt niveau.

Enkelte projekter er delvist finansieret af egne midler eller andre pulje- eller fondsmidler. Aktiviteter finansieret af andet end Sommerferiepuljen 2009-2012 er markeret med * i tabellen. Enkelte projekter har angivet udflugter, undervisnings- og rådgivningsaktiviteter, som er gennemført på selve ferieopholdene. Disse aktiviteter er markeret med () i tabellen.

Tabel 5: Status på gennemførte aktiviteter i Sommerferiepuljen 2009-2012 pr. 30. September 2010.

Organisation	Projekt	Ferie	Udflugter og sociale aktiviteter	Undervisning	Rådgivning	Målgruppe
Andelsboligforeningen Beringsgaard	<i>Grenå gruppen</i>	Ja	Ja	Nej	Ja	Familier med svagt netværk, få ressourcer i hverdagen, oplevelse af fastlåshed, psykiske vanskeligheder hos såvel børn som voksne. Både etniske danske familier samt familier med etnisk minoritetsbaggrund.
ASF – Dansk Folkehjælp	<i>mitnetnu</i>	Ja*	Ja	Ja	Ja	Enlige forsørgere på overførselsindkomst samt deres børn
Beboerrådgivningen i Lejerbo, Køge**	<i>Rum for liv - i Familien</i>					Børnefamilier der har vanskelige vilkår og er socialt, økonomisk og helbreds-mæssige ressourcetsvage.
Boligorganisationen Møllevænget og Storgaarden	<i>Go ferie</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Ressourcetsvage børnefamilier i Randers Nordby.
Blå Kors Danmark	<i>En ny chance</i>	Aflyst	Ja	Ja	Ja	Udsatte børn på 3-15 år og deres forældre.
Børnenes rejsebureau	<i>Børnenes rejsebureaus sommerkoloni</i>	Ja	Ja	Nej	Nej	Børnefamilier i Brøndby Strand.
Den Frivillige Integrationsgruppe i Frivilligcenter Helsingør	<i>Sommerferie med opfølgning for udsatte familier af anden etnisk herkomst end dansk</i>	Ja	Ja	Nej	Ja	Familier som er kommet hertil fra andre kulturer og som føler sig isolerede og ikke forstår det samfund, som de gerne skulle være en del af.
KFUM's sociale arbejde i Danmark	<i>Ferie med fremtid</i>	Ja	(Ja)	Nej	Nej	Familier eller enlige som har få eller meget ringe sociale ressourcer.
Kontaktgruppen for indvandrere, flygtninge og danskere i Rundersdal, Nærum	<i>Sommerferie til familier med indvandrerbaggrund</i>	Ja	Nej	Nej	Nej	Udsatte familier – heraf en del af etnisk minoritetsbaggrund
Kirkens Korshær, Århus	<i>Kirkens Korshærs Familiearbejde</i>	Ja	Ja	Nej	Nej	Socialt udsatte og udstødte familier eller enlige forsørgere med få eller ingen sociale ressourcer og kompetencer.
Kirkens Korshær, Herning	<i>Sommerferie/sommerlejre med opfølgende netværksaktiviteter mv.</i>	Ja	Ja	Ja	Ja*	Udsatte personer og vanskeligt stillede familier, hvoraf mange er på overførselsindkomster.

Kirkens Korshærs Sociale Hjælpearbejde	<i>Netværksskabende aktiviteter for udsatte familier</i>	Ja	Ja	Ja	Ja	Enlige mødre med børn i alderen 0-10 år. Flere børn og voksne har psykiatiske diagnoser.
Kristeligt Studenter Settlement/ Mor-far-barn-butikken "Hva' så"	<i>Sommerkoloni til Lyngborgen for småbørnsfamilier på Vesterbro</i>	Ja	Ja	Ja	Ja*	Småbørnsfamilier på Vesterbro der har brug for særlig støtte.
Landsforeningen Lænken**	<i>Lænkens Familieaktiviteter</i>	Projektet har ikke søgt støtte til aktiviteter i 2009.	Projektet har ikke søgt støtte til aktiviteter i 2009.	Projektet har ikke søgt støtte til aktiviteter i 2009.	Projektet har ikke søgt støtte til aktiviteter i 2009.	Brugere af Lænkens ambulatorier og rådgivningsafdelinger
Projekt Rabarberlandet	<i>Ferieudflugter for børn og familier på Indre Nørrebro</i>	Ja	Nej	Nej	Nej	Børn af enlige forsørgere, børn i svagstillede familier, børn i indvandrerfamilier m.fl. i aldersgruppen 6-17 år.
Udvalget for Husmoderferie **	<i>Kendskab giver venskab</i>					Enlige forsørgere såvel som kriseramte familier og deres børn
<i>Note: Projekter markeret med ** har ikke returneret spørgeskemaer til Socialt Udviklingscenter SUS. De indgår derfor ikke i optællingen.</i>						

Tre projekter har ikke returneret spørgeskema til Socialt Udviklingscenter SUS og indgår derfor ikke i denne optælling. Heraf er ét projekt kun støttet med 15.000 DKK i 2009. Disse projekter er markeret med ** i tabellen og indgår ikke i erfaringsopsamlingens resultater.

I de øvrige projekter er der, samlet set pr. 30. september 2009, gennemført følgende aktiviteter med støtte fra Sommerferiepuljen 2009-2012:

- **Ferie** (for eksempel sommerferie, efterårsferie, miniferie, weekendophold mv.) i 11 projekter. Herudover har et projekt gennemført ferier, som ikke er finansieret af Sommerferiepuljen. Et andet projekt har måttet aflyse den planlagte ferieaktivitet. Dette projekts målgruppe er anbragte børn. I den forbindelse har det været en udfordring at få børnesagsbehandlernes samtykke til børnenes deltagelse i ferier med deres forældre. Derfor er ferieopholdet erstattet af en heldagsudflugt.
- **Udflugter og sociale aktiviteter** (aktiviteter gennemført før eller efter afholdelsen af projektets ferietur/ferieture) i 10 projekter.
- **Undervisningsaktiviteter** (for eksempel undervisning eller foredrag) i 6 projekter.
- **Rådgivningsaktiviteter** (for eksempel bisidning, familierådgivning mv.) i 6 projekter. Derudover har to projekter rådgivningstilbud, som ikke er finansieret af Sommerferiepuljen.

I Sommerferiepuljen 2009-2012 er støtten indtil videre primært gået til ferieture samt udflugter/sociale aktiviteter.

Ét projekt har konverteret sommerferien til en lang weekendtur. Primært på grund af organisatoriske udfordringer: at personalet, der skal deltage i sommerferierne, selv afvikler ferie i skolernes sommerferie. Desuden har organisationen været ramt af nedskæringer, som betyder, at vilkårene for at afholde opfølgende temamøder har ændret sig. Derfor har der endnu ikke været tilbudt opfølgende aktiviteter i dette projekt.

Det generelle billede er dog, at projekternes aktiviteter er gennemført som planlagt.

B) Status på deltagere i Sommerferiepuljen 2009-2012

Tabel 6 viser, hvor mange der har deltaget i de forskellige projektaktiviteter. Kun de aktiviteter, der er støttet af Sommerferiepuljen 2009-2012 (jf. Tabel 5), er inddraget i Tabel 6.

Tabel 6. Status på deltagerantal i Sommerferiepuljen 2009-2012 – pr. 30. september 2010.

Organisation	Projekt	Støttebe- løb	Antal del- tagere: Ferie	Antal deltage- re: Sociale aktiviteter	Antal deltage- re: Undervisning	Antal delta- gere: Rådgivning
Andelsboligfor- eningen Berings- gaard	<i>Grenå gruppen</i>	2x 75.000	18 forældre og 42 børn	16 forældre og 27 børn		18 forældre
ASF – Dansk Folkehjælp	<i>Mitnetnu</i>	4x 700.000		69-88 forældre og 137-173 børn	69-88 forældre og 137-173 børn	
Beboerrådgiv- ningen i Lejerbo, Køge**	<i>Rum for liv- i Familien</i>	321.800				
Boligorganisati- onen Møllevæn- get & Storgaar- den	<i>Go' ferie</i>	4x 240.000	15 forældre og 25 børn	50 % af delta- gerne fra ferien	8 voksne og 11 børn	70 % af for- ældrene der har deltaget i ferien
Blå Kors Dan- mark	<i>En ny chance</i>	4x 150.000	Aflyst	2 forældre og 1 barn	4 forældre	4 forældre
Børnenes rejse- bureau	<i>Børnenes rejsebureaus sommerkoloni</i>		39 voksne og 61 børn	194 voksne og 264 børn		
Den Frivillige Integrations- gruppe i Frivillig- center Helsingø	<i>Sommerferie med opfølgning for udsatte familier af anden etnisk herkomst end dansk</i>		8 voksne og 16 børn	8 voksne og 12 børn		
KFUM's sociale arbejde i Dan- mark	<i>Ferie med fremtid</i>	4x 100.000	11 voksne og 14 børn			
Kontaktgruppen for indvandrere, flygtninge og danskere i Ru- dersdal, Nærum	<i>Sommerferie til famili- er med indvandrer- baggrund</i>	135.000	9 voksne og 12 børn			
Kirkens Korshær, Århus	<i>Kirkens Korshærs Familiearbejde</i>	4x 100.000	8 forældre og 18 børn	15 forældre og 21 børn		

Kirkens Korshær, Herning	<i>Sommerferie/sommerlejre med opfølgende netværksaktiviteter mv.</i>	4x 136.700	5 forældre og 7 børn	6-9 forældre og 15 børn	0-7 forældre pr. gang	10-20 forældre
Kirkens Korshær Sociale Hjelpearbejde	<i>Netværksskabende aktiviteter for udsatte familier</i>	4x 50.000	11 forældre og 19 børn	11 forældre og 19 børn	8 forældre og 14 børn	11 forældre
Mor-far-barn-butikken "Hva' så" / Kristeligt Studenter Settlement	<i>Sommerkoloni til Lyngborg for småbørnefamilier på Vesterbro</i>	4x 90.000	17 forældre og 28 børn	8 forældre og 14 børn	5 forældre og 9 børn	
Landsforeningen Lænken**	<i>Lænkens Familieaktiviteter</i>	1.005.000 (heraf kun 15.000 i 2009)				
Projekt Rabarberlandet	<i>Ferieudflugter for børn og familier på Indre Nørrebro</i>	46.375	Ca. 100 forældre og 290 børn			
Udvalget for Husmoderferie**	<i>Kendskab giver ven-skab</i>					
<i>Note: Projekter markeret med ** har ikke returneret spørgeskema til Socialt Udviklingscenter SUS og indgår derfor ikke i optællingen.</i>						

Som det fremgår af oversigten, er der en vis variation i projekternes angivelse af deltagerantal. De fleste projekter har angivet deltagerantal fordelt på voksne, børn og aktivitetstyper. Enkelte projekter har ikke specificeret deltagerantal på de enkelte aktivitetstyper og enkelte projekter har angivet deltagende antal familier. For at estimere, hvor mange voksne og børn der har deltaget i Sommerferiepuljernes aktiviteter samlet set, er det derfor nødvendigt at foretage nogle mellemregninger.

For det første viser det sig, at der gennemsnitligt er ca. to børn pr. voksen i de projekter, der har specificeret deltagerantal i forhold til børn og voksne. Derfor tager vi udgangspunkt i, at én familie består af én voksen og to børn, når vi omregner antal deltagende familier til deltagende antal børn og voksne. Det samme gælder de steder, hvor projekterne har angivet et samlet deltagerantal. Her regner vi således med at 1/3 af deltagerne er voksne og 2/3 af deltagerne er børn. Hvis antallet af deltagere er angivet i familier under aktiviteterne *undervisning* og *rådgivning*, har vi beregnet, at der ved 12 familier kun er tale om 12 voksne, da nævnte aktiviteter henvender sig primært til den gruppe.

Et enkelt projekt i Sommerferiepuljen 2009-2012 har angivet '0-7 deltagere pr. gang' i forbindelse med undervisningsaktiviteter. Her tager vi udgangspunkt i syv deltagere – da en del af deltagerne formodes at være gengangere fra gang til gang. Ved upræcise angivelser af deltagerantal – fx '137-173 deltagere fra projektstart til i dag (da nogle er faldet fra undervejs)', tager vi udgangspunkt i det højeste tal, da de på et eller andet tidspunkt har deltaget i projektets aktiviteter, selvom de ikke har været igennem hele forløbet.

På den baggrund estimeres deltagerantallet i de forskellige aktiviteter i Sommerferiepuljen 2009-2012 som vist i tabel 7:

Tabel 7: Deltagerantal fordelt på aktiviteter i Sommerferiepuljen 2009-2012 – gennemført pr. 30. september 2010

Aktivitet	Børn	Voksne
Ferier	532	241
Sociale aktiviteter og udflugter	569	358
Undervisning	207	120
Rådgivning	0	83

Note: Tallene er estimater, ikke præcise optællinger. Det faktiske deltagerantal formodes at være højere end de her angivne, da tre projekter ikke har udfyldt og returneret spørgeskemaer til SUS. Kun aktiviteter finansieret af Sommerferiepuljen 2009-2012 indgår i optællingen. Evt. egenfinansierede aktiviteter eller aktiviteter finansieret af andre fonde/puljer indgår således ikke.

Tabellen viser, at væsentligt færre børn og voksne har deltaget i ferieaktiviteter, hvis vi sammenligner med tallene fra Sommerferiepuljen 2008. En naturlig forklaring er, at Sommerferiepuljen 2009-2012 tæller færre projekter og færre midler end Sommerferiepuljen 2008.

Projekt Rabarberlandet bidrager med en stor del af feriedeltagerne. Hele 290 børn og 100 voksne har deltaget i ferieaktiviteter fra 2009 til september 2010. Flest børn og voksne har deltaget i sociale aktiviteter og udflugter – dog ligger deltagerantallet på sociale aktiviteter og udflugter meget tæt på deltagerantallet fra ferierne. I forbindelse med sociale aktiviteter og udflugter afviger projektet i 'Børnenes Rejsebureau' ved at have hele 264 børn og 194 voksne deltagere i deres sociale aktiviteter – et væsentligt større antal end deltagerne på deres ferieaktiviteter. Væsentligt flere børn end i 2008 har deltaget i undervisningsaktiviteter. Her udgør ASF Dansk Folkehjælp dog den største andel, da hele 173 børn her har deltaget i undervisningsaktiviteter, mens størstedelen af de øvrige projekter udelukkende har haft voksne deltagere i undervisningsaktiviteterne. Ingen børn har deltaget i rådgivningsaktiviteter – sandsynligvis fordi de voksne har været primær målgruppe i rådgivningsaktiviteterne.

Det skal understreges, at det faktiske deltagerantal formodes at være højere end estimerne angivet i Tabel 7, da tre projekter ikke har returneret spørgeskemaer til Socialt Udviklingscenter SUS og deres deltagere derfor ikke indgår i optællingen.

C) Hvem har deltaget i projekternes aktiviteter?

Målgruppen for Sommerferiepuljen 2009-2012 er familier (oftest enlige mødre med børn) med relativt få ressourcer – kulturelt, økonomisk og socialt. Familierne kommer typisk kun på ferie med økonomisk og social støtte.

Nogle få projekter er særligt målrettet specifikke borgere, fx familier hvor et familiemedlem har et misbrug. I de fleste tilfælde er der tale om familier med etnisk dansk baggrund. Dog angiver tre projekter i Sommerferiepuljen 2009-2012 familier med etnisk minoritetsbaggrund som særlig målgruppe. Ca. 1/3 af projekterne i Sommerferiepuljen 2009-2012 er forankret i beboer- eller boligforeninger og tager udgangspunkt i bestemte boligområder med mange beboere inden for puljens målgruppe.

Har projekterne nået den definerede målgruppe?

Overordnet set mener projektlederne, at de har nået deres definerede målgruppe. Flere af de arrangerende foreninger kender målgruppen i forvejen og har derfor haft gode forudsætninger for at definere målgruppen i projektansøgningen.

To projekter i Sommerferiepuljen 2009-2012 har helt aflyst sommerferien, da de ikke kunne rekruttere et passende antal deltagere til turen. Det ene projekt er i kontakt med Socialministeriet vedr. ændring i projektets aktiviteter. I det andet projekt sprang deltagerne fra få dage før ferieturen. Her vil man i stedet forsøge sig med et kortere weekendophold (jf. afsnit 4.A).

I Sommerferiepuljen 2009-2012 har ni af de 16 støttede projekter indtil videre haft færre deltagere end forventet – særligt i forbindelse med undervisningsaktiviteter. Det gælder også for ét andet projekt, som til gengæld har haft flere deltagere på *ferierne* end forventet. Desuden har et enkelt projekt i Sommerferiepuljen 2009-2012 gennemgående haft flere deltagere end forventet.

Ingen projekter har som helhed været rettet udelukkende mod børn eller voksne. I nogle projekter har enkeltstående aktiviteter dog været særligt for børn eller voksne. Fx et popcorn party for børnene eller en wellnessdag for de voksne. Herudover har undervisnings- og rådgivningsaktiviteter primært været rettet mod voksne.

5. PULJERNE PÅ TVÆRS – ET UDPLUK AF AKTIVITETERNE

I dette afsnit præsenteres et udpluk af projekternes aktiviteter. Afsnittet går på tværs af de to puljer, da datagrundlaget er kvalitativt. Fokus er på sommerferier og opfølgende aktiviteter som koncept – ikke på aktiviteter knyttet specifikt til Sommerferiepuljen 2008 eller Sommerferiepuljen 2009 (jf. metodebeskrivelsen i kapitel 8).

Fælles for de to puljer er, at projektaktiviteterne spænder vidt. **Sommerferierne** byder f.eks. på udflugter til forlystelsesparker, strandture, nye opdagelser i skoven, lege i ferieområdet, rundbold, musik og sang, teater, rollespil, smykkeværksted, orienteringsløb, bålhygge, grill og god mad.

I fokusgruppeinterviewene fortæller børnene om de sjoveste aktiviteter på sommerferien. De fortæller blandt andet:

”Vi lavede sådan noget på kolonien, hvor vi var på forskellige poster, og man skulle finde nogle forskellige ord. Og så skulle man skrive på et papir og så skulle man danne et ord. Og dem, der fandt det først, fik en præmie. Og jeg har tegnet, at vi gik rundt i grupper. Og alle de voksne de sad i græsset ved posterne. Og fordi min far er soldat, så kan han finde ud af at lave sådan nogle hytter. Så da det begyndte at regne og alle gik ind, der sad far bare helt alene ude. Han sad bare og ventede på, at der kom nogle hen til hans post.”
Pige på 11 år.

”Det var, da jeg fandt en hængekøje og så lå jeg og sov derude. Jeg fandt et gemmested sammen med en af mine venner. Jeg fik en rigtig god ven dernede. Og så mødte jeg en, jeg kendte i forvejen, som hed Sally.”
Dreng på 11 år.

”Vi lavede teater for vores mor. Og ved du hvad, jeg skulle være prinsesse og det skulle Bodil også. Hun var sådan en slags dame, som gik hen og sagde til os prinsesser, at der var en nisse i skoven og sådan et spøgelse.”
Pige på 6 år.

”Vi lavede bål hver dag om aftenen. Det var hyggeligt og varmt. Og så tog vi mest snobrød. Og jeg var bål-mester.”
Dreng på 10 år.

En gruppe har også spillet rollespil på sommerferien – her taler to drenge om, hvordan deres mor var med i rollespillet:

"Du blev bange for mor! Min lillebror blev bange for vores mor, som var klædt ud som ork. Jeg kunne næsten ikke se, at det var min mor. Jeg troede, det var en anden voksen. Min storebror forklarede, at det var vores mor."
Dreng på 10 år (til sin lillebror).

Forældrene fortæller i fokusgruppeinterviewene, at de – udover aktiviteter sammen med børnene – slapper af, spiller Trivial Pursuit til langt ud på natten og nyder hinandens selskab. Som en far siger:

"Det er også afslapning for os som forældre. Jeg kan ikke huske, hvornår jeg sidst har bare siddet på en stol og bare gloet ud i luften og absolut ikke skal koncentrere mig om at lave andet end ingenting. Vi hjælper hinanden og børnene hjælper hinanden. Og det er også hyggeligt at høre på hinandens sjove historier."
Far til en dreng og en pige – begge på 10 år.

I et andet projekt inviteres mødre på en pigetur i løbet af ferien:

"Vi kommer ud på sådan en pigetur, hvor vi skal lave nogle blomsterdekorationer. Der kommer vi ud på en tur, og så passer de børnene hjemme i lejren. Ja, og der er også den der tur til Vordingborg. Vi har også fået massage dernede engang. Det var så godt."
Tre mødre i fokusgruppeinterview.

De opfølgende sociale aktiviteter kan være alt lige fra billeddaftener efter ferien til en tur i Zoologisk Have og fællesspisning en eller flere gange om måneden. Det kan også være museumsbesøg, Halloween fester, Popcorn Party, idrætsaktiviteter, teaterure, bingo og fisketure.

Undervisnings- og rådgivningsaktiviteterne knyttes ofte til sociale aktiviteter som f.eks. fællesspisning. Her har projekterne gennemført undervisning og vejledning i sunde kostvaner, førstehjælp, oprettelse af rådgivningscenter, løbende individuelle samtaler omkring familie og børneopdragelse, lektiehjælp, bi-sidderfunktion og hjemmebesøg. Også motion har været på programmet.

De projekter, der har tilknyttet professionelle rådgivere – sundhedsplejersker, psykologer, socialrådgivere, jurister, familievejledere o. lign. - kan fx tilbyde rådgivning i forhold til gældssanering eller andre konkrete forhold.

Aktiviteterne i de enkelte projekter er beskrevet mere uddybende i projektkataloget, vedlagt som Bilag 1 (Sommerferiepuljen 2008) og Bilag 2 (Sommerferiepuljen 2009-2012).

6. DELTAGERNES UDBYTTET AF PULJERNES AKTIVITETER – FORELØBIG EFFEKTVURDERING

I dette kapitel retter vi blikket mod deltagernes udbytte af puljens aktiviteter. Også her går vurderingen på tværs af de to puljer, idet der tages udgangspunkt i udbyttet af sommerferier og opfølgende aktiviteter som koncept – ikke som aktiviteter støttet af en specifik pulje.

Indledningsvis opstilles en række effektmål på baggrund af de enkelte projektansøgninger og projekternes programteorier. Dvs. det enkelte projekts forventninger til deltagernes langsigtede udbytte af de planlagte aktiviteter. Herefter præsenteres deltagernes udbytte tematisk – med øje for eventuelle forskelle mellem udbyttet af hhv. sommerferier, sociale aktiviteter og udflugter, undervisning og rådgivning. Dog opfatter de fleste deltagere aktiviteterne som en 'samlet pakke' og skelner derfor sjældent mellem udbyttet af de enkelte aktivitetstyper. Kapitlet udgør en foreløbig effektiv vurdering – som dog ikke må opfattes som en effektiv vurdering i positivistisk forstand! Udbyttet af projektaktiviteterne kan ikke isoleres fra andre forhold og der er tale om langsigtede mål.

A) Projekternes forventede effekt

Et blik på tværs af projekternes ansøgninger viser, at projektarrangørerne forventer følgende resultater og effekter af ferier og opfølgende aktiviteter:

Positive oplevelser og afbræk fra hverdagen

- At give familierne positive oplevelser og et frirum fra en ofte kaotisk hverdag

Bryde social isolation gennem netværksdannelse

- At bryde social isolation ved at skabe nye netværk og fællesskaber – herunder styrke deltagerens sociale kompetencer og styrke fællesskabet i specifikke boligområder

Forbedre forhold mellem forældre og børn

- At styrke forældre i forælderrollen gennem øget selvtillid, selvbevidsthed og erfaringsudveksling med frivillige/medarbejdere og de øvrige projektdeltagere
- At forbedre trivslen i familierne

Anvendelse af rådgivnings- og støttetilbud – med ferien som indgangsvinkel

- At give mod, lyst og motivation til forandring – herunder mod til at tale om problematiske forhold samt benytte støtte- og rådgivningstilbud
- At styrke kommunikation og tillidsfulde relationer deltagerne imellem og mellem deltagere og frivillige/rådgivere/medarbejdere

Nye kompetencer og nye vaner

- At støtte familierne i myndiggørelse og empowerment, så de bedre kan håndtere hverdagens udfordringer og problemer
- At forebygge livsstilssygdomme gennem viden om og ændring af motions- og spisevaner - herunder at skabe en aktiv, konstruktiv fritid og give lyst til aktiviteter som familie

Forebyggelse

- At forebygge kriminalitet

B) En positiv oplevelse og et afbræk fra hverdagen

Det er gennemgående, at forældre og børn er meget glade for at komme på ferie og har nogle gode oplevelser, både sammen som familie og med andre familier. Både børn og forældre glæder sig til at opleve noget nyt, at komme hjemmefra og at møde nye mennesker.

Flere forældre fra vores fokusgrupper fremhæver den praktiske hjælp, som familierne får, når de er af sted på ferien – fx med madlavning eller på udflugter. Det giver en ro, som adskiller sig fra en ofte meget kaotisk hverdag, hvor praktiske gøremål, og bare det at få hverdagen til at hænge sammen fylder meget for forældrene. Ferien giver tid til at "hygge sig" sammen og bare slappe af. Det taler en gruppe mødre (som alle er enlige forsørgere) om her:

"Også det der med at vi ikke tænker på maden. Altså, vi kan bare hygge os og slappe af. Og har vi lyst til at være langt væk fra de andre og være alene, jamen så gør vi det.

Ja, og man kan også være sammen med sine børn eller barn på en helt anden måde. Altså, du kan vælge at lægge dig hen på en græsplæne og slappe af, og det er jo rigtig rigtig skønt. [...]. Man får lov til at få den der fred. Altså hvor folk siger, jamen de er lige gået for sig selv. Jamen så respekterer folk det. Eller hvis man selv lige har brug for det, så holder folk lige øje med børnene."

Ferien opleves således som en lettelse fra de daglige rutiner og byrder, hvilket gør det til "ren luksus" for de voksne at være af sted. For både børn og voksne adskiller ferien sig meget fra dagligdagen og det "bare at være sammen" og slappe af er betydningsfuldt.

For mange af de deltagende familier gælder det, at hvis de ikke kommer af sted på ferie med støtte, kommer de typisk ikke nogle steder. Det skyldes oftest en stram økonomi, men der kan også være andre årsager hertil - fx handicap eller, at man er enlig forsørger til flere børn og derfor ikke har overskud til at tage alene af sted. Som en pige fortæller os:

"Hvis ikke vi kommer på denne her ferie, så kommer vi ikke på ferie. Min mor har ikke råd."

Pige, på 12 år

At familierne får støtte til ferierne betyder, at de kan gøre nogle ting, som de ikke normalt har mulighed for. Som en mor fortæller:

"Vi bruger ikke en krone. Det er kun, hvis vi er på tur, så kan det være, man køber en is. Det er det eneste, vi skal bruge penge på. Det koster mange penge, hvis man skal gøre det normalt. Nu har jeg råd til at købe is og souvenirs, fordi det er det eneste, jeg skal bruge penge på."

Det er med andre ord en befrielse for forældrene, at de ikke skal tænke på "om vi nu har råd til frokost på fredag".

Deltagernes fortællinger efterlader desuden indtryk af, at børnene får en oplevelse for livet, når de deltager i sommerferierne. En pige på 12 år svarer følgende, da hun bliver spurgt, om hun har glædet sig til at skulle på ferie:

"JA! Jeg har haft ondt i maven en måneds tid, før jeg skulle af sted her til Middelfart, jeg tror, det var af ren spænding. Jeg havde tegnet en bus med alle mulige sæder og mennesker og buschaufføren. Og så havde jeg skrevet fra 20-1, og så hver eneste dag klippede jeg et lille stykke af. Det begyndte jeg på, da der var 20 dage tilbage og så vupti, så var der pludselig kun én dag tilbage."

Forældre og projektledere fortæller også, at børnene vender tilbage fra sommerferien med masser af oplevelser i bagagen. Og forældrene forsikrer om, at der bliver fortalt vidt og bredt om ferierne – både i skolen og derhjemme.

C) At bryde social isolation gennem netværk og fællesskab

Deltagelsen i projekterne og særligt i ferierne giver en oplevelse af fællesskab. Denne oplevelse er meget betydningsfuld for deltagerne. Det illustreres ved fortællinger om, hvordan børnene leger sammen trods store aldersforskelle eller hvordan forældre hjælper hinanden og holder øje med hinandens børn. Som en far fortæller:

"Vi laver ikke forskel på mine børn, dine børn. Vi tager alle ansvar for alle børn."

Fællesskabet kan have forskellige forklaringer. Flere deltagere peger på, at den indbyrdes forståelse har en stor betydning. Der er en oplevelse af en åben og fordomsfri tilgang til hinanden uanset alder, køn og uddannelse – og ikke mindst ressourcer. En mor forklarer det således:

"Der er ikke noget forstilt. Som man pakker en madkurv, og så skal den se ud på en bestemt måde med Bodum kaffekande og sådan noget.. alting er meget nede på jorden, jeg tror, at alle er interesseret i mennesket bagved, den man sidder overfor. Det er sådan lidt min oplevelse, altså når det er nye, er man åben overfor, hvem man sidder overfor og ikke hvad er det, vi sidder overfor. Altså om det er en maskinmester eller om det er en minister i et eller andet ministerium, det er fuldstændig ligegyldigt. Altså, det er den oplevelse

jeg har, altså jeg tror sjældent, jeg er blevet spurgt om, hvad jeg laver egentlig... Der er ikke noget, der skal gøres på en bestemt måde."

Samtidig peger flere forældre og børn på, at ferier og de øvrige aktiviteter er et sted, hvor man kan møde ligesindede. Det er et sted, hvor man "opdager", at der er andre, man kan spejle sig i og dele sine erfaringer med. For børnene kan det være rart at møde andre børn, der har oplevet samme problemer som dem selv – fx andre børn der har oplevet ikke at blive inviteret med til en fødselsdag eller som har prøvet at blive mobbet i skolen på grund af overvægt. Det taler en gruppe forældre om i det følgende citat:

"Man respekterer, hvordan man er, uanset om man er tyk eller tynd eller grim eller har skæve tænder. Det er fuldstændig ligegyldigt.

Jeg går ikke i svømmehallen hjemme [på grund af overvægt]. Men det gør jeg her.

Det er første gang, at jeg har set min søn i vandet uden sin T-shirt [sønnen er svært overvægtig]. Det er første gang, jeg har oplevet ham smide sin T-shirt."

For den enkelte forælder giver spejlingen og erfaringsudvekslingen en øget forståelse for sig selv i forælderrollen. Det giver inspiration til ændringer. Samtidig oplever projektledere og forældre, at genkendeligheden betyder at både børn og voksne i mindre grad føler sig alene i deres situation og at flere får øget selvtillid og mere gåpåmod.

Mange af familierne i målgruppen har et meget begrænset netværk, når de første gang deltager i projekternes aktiviteter. Det sociale samvær har derfor en central betydning for forældre såvel som børn. Det er helt tydeligt, at ferier og opfølgende aktiviteter i mange tilfælde er med til at udvide og opretholde et socialt netværk for både børn og voksne.

For mange forældre har det stor betydning, at der er mulighed for at skabe kontakt til andre voksne – en kontakt som ellers kan være svær, hvis man fx er alene med sine børn. Flere fortæller, hvordan det i starten af projektet var grænseoverskridende for dem at deltage i ferie og øvrige aktiviteter med så mange nye mennesker. Men da den første frygt var overvundet, oplevede mange en forandring. En far fortæller:

"Jeg har boet 17 år i [boligområdet], dengang kendte jeg ingen mennesker. Men efter jeg startede på koloni, kender jeg mange flere mennesker. Og jeg er mere tæt på andre mennesker. Nu er jeg meget mere åben."

I de projekter, der er afgrænset til bestemte boligområder, er ferier og opfølgende aktiviteter generelt med til at styrke naboskabet og kendskabet til hinanden beboerne imellem.

Fra ferierne fremhæves tiden efter, at børnene er lagt i seng som særlig værdifuld, idet de voksne her får tid til at hygge sig med hinanden og dele erfaringer og historier. Bare det, at der er nogle andre voksne at tale med, som en mor siger:

"Også fornemmelsen af, om aftenen, når vi sidder om aftenen og børnene er lagt i seng, at der er nogle andre voksne at tale med. Så du ikke bare sidder der og glør på de samme fire vægge."

Børnene oplever ligeledes at få nye venner og bekendte gennem ferierne og de øvrige aktiviteter. De, der har været af sted på ferie, glæder sig til at komme af sted igen og lege med deres nye venner. Børnene fortæller fx:

*"Det bedste er, at man hele tiden får nye venner."
Dreng på 8 år.*

"Så kan man sidde og hygge sig udenfor og have det sjovt med sine venner."
Dreng på 8 år.

De opfølgende aktiviteter, som fx fællesspisninger, billeddaftener, udflugt til zoologisk have mv., er med til at vedligeholde netværket og de kontakter, man har fået på ferierne. Derudover er der flere eksempler på forældre, der efterfølgende bliver engageret i organisationen bag ferier og opfølgende aktiviteter – fx ved at blive frivillige eller få et øget ansvar i forhold til næste års ferie. Det er med til at vedligeholde kontakter og opretholde det etablerede netværk.

Desuden giver flere forældre udtryk for, at de ses eller ringer/sms'er sammen ud over de planlagte aktiviteter. Flere forældregrupper bruger også sociale medier som Facebook til at holde kontakten ved lige efter ferien. En godt sammentømret gruppe af forældre fortæller blandt andet:

"Jeg sidder hjemme hver aften alene og har ikke rigtig nogen, der kommer og besøger mig. Så sms'er jeg eller ringer med en af de andre. Der er hele tiden den kontakt."

Det er guld værd at vide, at hvis man står og er ved at eksplodere, så kan man ringe til en af de andre. Bare det at der sidder en og lytter. Det er det med forståelsen de voksne imellem."

Således er der eksempler på, at der bliver grundlagt venskaber, der rækker udover projekternes aktiviteter.

Disse eksempler vidner desuden om, at deltagerne som udgangspunkt har et meget lille netværk. Det understreges af fortællinger fra erfaringsopsamlingens ressourcegruppe³, hvor en projektleder fortæller, at en af deres frivillige skal følge en feriedeltager op af kirkegulvet til deltagerens bryllup, fordi deltageren ikke har nær familie og netværk. Netværksdannelsen har derfor stor betydning for deltagerne.

D) Forholdet mellem forældre og børn

Særligt forældre og projektledere oplever, at sommerferierne og de sociale aktiviteter har betydning for forholdet mellem forældre og børn – og ikke mindst for børnenes velbefindende:

"Jeg har en dreng på 6, som jeg ikke deler fifty-fifty med sin far, men i hvert fald noget af tiden. Og der kan man sige, for sådan en dreng der har en forholdsvis afbrudt hverdag, med venner han har på sin fars side og venner han har på min side, der er det noget fast. En fast tradition vi har, og noget vi gør. Og som han i hvert fald har været helt tryk ved, eller han har været forsikret om, at det var det, der skete hvert år. Når vi skulle på ferie mig og ham, så var det det. [...]. Han skal på sommerferie med sine venner. Og det synes jeg bare, at det er fuldstændig uvurderligt."

For de familier, der deltager i ferierne flere år i træk, kan ferierne således fungere som et fast holdpunkt i en ellers omskiftelig hverdag. En far fortæller i øvrigt, at ferierne er med til at skabe større tillid mellem ham og hans børn:

"Det giver også os som forældre et større spillerum. Man er jo meget obs på sine børn i dag. Man pakker dem fuldstændig ind i vat. Ved at du tager på en koloni, hvor de får lov til at styre meget selv, så finder de også selv ud af det. Hvis de siger, de går derhen, så er det også der, de er. Det giver også noget til os som forældre, at man kan stole på dem. Linen bliver længere og længere. Når mine tvillinger kommer hjem og spørger, om de må tage et eller andet sted hen. Jeg har den forventning, at de rent faktisk går derned, fordi det har jeg erfaring med, at de gør det, de siger, de gør – fra kolonien."

Flere forældre fortæller også, at ferierne og de opfølgende aktiviteter påvirker børnenes adfærd hjemme. Børnene falder mere til ro efter ferierne. Det skyldes - ifølge forældrene – primært, at det nye net-

³ Ressourcegruppen består af repræsentanter fra Socialministeriet, fem projektledere og Socialt Udviklingscenter SUS. Den mødes én gang om året for at diskutere og kvalificere foreløbige resultater i erfaringsopsamlingen.

værk og afbrækket fra en ofte kaotisk hverdag gør *forældrene* mere rolige. Og roen smitter i sidste ende af på børnene. Børnene bemærker også selv forældrenes forandring. De fortæller blandt andet følgende om deres forældre:

"Hun var anderledes, da vi var på ferie, hun er mere afslappet end derhjemme"

Ung mand på 19 år.

"Far giver lov til mere. Han er mere glad"

Pige på 11 år.

En projektleder fortæller desuden, at flere forældre er begyndt at arrangere aktiviteter, hvor de er sammen med deres børn, når de vender hjem fra ferieaktiviteterne - fx bare en gåtur som familie. Det er nyt for mange af de familier, der deltager i projekterne.

E) Anvendelse af rådgivnings- og støttetilbud

Som beskrevet, i Kapitel 3.A og 4.A, har en del af de støttede projekter tilbudt rådgivning og vejledning som en del af det samlede projektforsløb. Andre projekter har tilknytning til et vejledningstilbud, der fungerer uafhængigt af projektet – det er fx tilfældet i mange af de boligorganisationer, der har modtaget støtte til et projekt. Deltagelsen i sommerferier og sociale aktiviteter fører i mange tilfælde til, at flere i målgruppen begynder at benytte rådgivnings- og vejledningstilbud mere. De bliver mere bevidste om deres egne behov og bedre i stand til at modtage hjælp.

Flere forældre fortæller om, hvordan rådgivere eller frivillige har hjulpet dem med udfordringer og problemer, som har været svære for forældrene at klare selv. Det kan være hjælp til at forbedre samarbejde med kommune eller skole, at søge legater eller afklare juridiske spørgsmål - eller at søge om gældssanering. En mor fortæller følgende om rådgiveren i det projekt, hun er tilknyttet:

"Jeg fik hjælp til at lave en gældssanering. Det havde jeg hende ovre og hjælpe med. Hun spurgte mig om en masse mærkelige ting, som jeg ikke kunne svare på, fordi min ekskæreste havde brugt en masse penge i mit navn. Jeg har hele tiden vidst, at jeg skulle søge den her gældssanering, men har ikke haft tid til det. Jeg var så nødt til at springe fra, fordi jeg skulle betale 2000 kroner om måneden. Og det, at jeg har to konfirmationer i den periode, så kunne jeg se, at jeg ikke kunne betale den. [...]Det [rådgivningen] har givet ro. Nu kender jeg beløbet og det er sat i orden i en mappe. Så næste gang jeg skal søge gældssanering, så har jeg mappen, så kan de bare tage det derfra. Det var virkelig en lettelse for mig."

Også efter projektperiodens afslutning oplever projektledere, at deltagerne benytter sig mere af rådgivnings- og vejledningstilbud. Deltagelse i projekterne kan være med til at skabe tryghed og tillid til fx en beboerrådgivning. En projektleder skriver i spørgeskemaet:

"Projektet har medvirket til at skabe tillid til beboerrådgivningen, hvilket betyder, at socialt udsatte børnefamilier i boligafdelingen i højere grad end tidligere gør brug af tilbuddet om individuel rådgivning, når der opstår problemer, som ikke kan klares på egen hånd."

Projektleder 2008.

Det bekræfter flere andre projektledere i spørgeskemaer og statusrapporter. Frivillige/medarbejdere og familier oplever hinanden i nye situationer og på nye måder. Det har stor betydning for relationen og kendskabet til hinanden – og for at familierne efterfølgende kommer og beder om hjælp og støtte.

Det kan være betydningsfuldt for deltagerne, at de får en positiv oplevelse af et rådgivnings- eller vejledningstilbud. Mange i målgruppen føler sig svigtet af det kommunale system. Det betyder i nogle tilfælde, at familierne på forhånd opgiver at gå til deres sagsbehandler med ønsker og behov. En mor fortæller fx:

"For en ting er, at man skal ringe til kommunen, men det føles ofte som et slag i hovedet. Et slag i hovedet som er større, end det man i forvejen har fået. Jeg er i hvert fald blevet nedvurderet rigtig mange gange af kommunen. Så det er fint, at der er andre muligheder end kommunen."

Forældre og projektledere oplever det således som en styrke ved projekterne, at de udgør alternativer til gængse kommunale rådgivningstilbud. Projekternes rådgivningstilbud kan fungere som mæglere mellem borger og kommune og give et positivt skub i ryggen i forhold til at søge hjælp i fremtiden. Samtidig påpeger flere projektledere, at selve ferien skal være en *ferie*. Derfor er der ikke tale om, at frivillige og medarbejderne irttesætter familierne eller tager alvorlige emner op, når de er på ferie. De nøjes med at lytte og gemmer oftest de konkrete rådgivningsaktiviteter til ferien er slut.

Overordnet ser det således ud til, at sommerferierne og de opfølgende aktiviteter er en god indgangsvinkel til at komme i kontakt med målgruppen med henblik på at støtte familierne i at komme et skridt videre i deres liv. Her spiller projektledere og frivillige ofte en stor rolle som ildsjæle, fortrolige og støt-tepersoner for deltagerne.

F) Nye kompetencer og nye vaner

Ifølge deltagere og projektledere er sommerferier og opfølgende aktiviteter med til at give forældre og børn nye kompetencer og nye vaner. Det gælder fx i forhold til sund kost og motion. En projektleder skriver i spørgeskemaet:

"Kvinderne har samtidig fået større indsigt i sund levevis, kost motion etc. Derudover har de mod på at søge vejledning og råd i forhold til at varetage forældrerollen f.eks. ved at benytte sig af den ugentlige mulighed for vejledning fra sundhedsplejerskerne eller i Sundhedshusets caféer."
Projektleder 2008.

Forældrene oplever også at blive mere bevidste om og får nye input til deres forældrerolle. En mor fortæller blandt andet:

"... jeg kan sidde nogle gange og have en oplevelse af, hvordan er det egentlig, andre familier gør det og hvordan fungerer de, og det synes jeg giver sådan et indspark i forhold til at se, hvordan andre gør tingene. At man godt kan gøre tingene på mange forskellige måder. At der er forskellige grænser for, hvor meget rod man kan klare, og hvor meget overblik man kan have i forskellige situationer"

Og en projektleder skriver i spørgeskemaet, at deltagerne (i dette projekt kvinder med indvandrerbaggrund) bliver bedre rustede til at tackle en hård hverdag:

"Jeg mener bestemt, at flere af kvinderne bliver påvirket i en positiv retning og via de nye input, de får fra klubaktiviteterne, bliver bedre rustede til at tackle en til tider hård hverdag. F.eks. har sundhedsforløbet betydet, at nogle af mødrene er begyndt at komme i det nærliggende sundhedscenter. De mere underholdende aktiviteter skaber mest glæde og tilfredshed. Men sammenholdet blandt kvinderne er utroligt vigtigt og at kvinderne oplever, at der er nogle (organisationen), som støtter dem."
Projektleder 2008.

En anden projektleder angiver i statusrapporten:

"Familierne angiver ved samtaler og i forbindelse med ansøgningsrunden for ferieophold i sommeren 2010, at de for størstedelens vedkommende har mærket positive ændringer hos børnene/de unge, som i kraft af de stærke bånd og fælles oplevelser får styrket selvværd og sociale kompetencer. De voksne oplever generelt styrket sikkerhed og kompetence som forældre og i samværet med ligestillede voksne."
Projektleder 2009-2012.

Også forældre oplever, at børnenes sociale færdigheder udvikles ved at være sammen med en stor gruppe mennesker i længere tid. Fx fortæller forældre, at deres børn er blevet bedre til at håndtere konflikter og at de er blevet mere tolerante. To fædre siger bl.a.:

"Konflikthåndtering er anderledes. De er meget mere store, når de kommer hjem. Deres tolerance tærskel bliver større. De bliver mere rummelige.

De får mange sociale færdigheder med hjem. De ser også, hvordan forskellige situationer bliver tacklet af forskellige mennesker. Det betyder meget for ungerne - også når de kommer tilbage."

Med andre ord ser samværet og projektaktiviteterne generelt ud til at styrke deltageres kompetencer – kompetencer som har betydning for deres hverdagsliv.

G) Det er surt, når det er slut

Ingen af deltagerne giver udtryk for, at aktiviteterne har haft en negativ indvirkning på deres hverdag. De er tværtimod meget positive og taknemmelige for at blive inviteret på ferie og få en god oplevelse som familie. De eneste negative aspekter drejer sig om enkeltstående begivenheder eller mindre ændringsforslag til de konkrete aktiviteter – fx i forhold til mad, fysiske rammer o. lign. Og for børnenes vedkommende er det eneste 'kedelige' ved ferierne, at de skal i seng og at ferien er for kort.

Også forældrene ville ønske, at ferien varede lidt længere. Ferierne varer typisk omkring en uge. Enkelte forældre oplever, at det er for kort tid til at omstille sig til nye omgivelser og mennesker. En mor fortæller:

"Jeg synes mere, at det er det, at det er så ærgerligt, at det kun er de der dage. Jeg har altid lyst til, at den skal være en uge længere. Og jeg har altid lyst til hvert eneste år, hvorfor kan det ikke blive nogen ekstra dage. For det tager noget tid, før at alle er kørt sammen og kørt ind, og der synes jeg, at jeg altid mangler de sidste dage. Og så har jeg lyst til, at det skal være noget længere tid."

En nærliggende konklusion er desuden, at ønsket om længere ferier er udtryk for, at familierne er glade for at komme af sted og forbinder ferierne med positive oplevelser.

Eftersom ferier og opfølgende aktiviteter giver glæde og positive oplevelser for familierne, oplever mange det som et stort tab, når projektaktiviteterne ophører. Der kan være flere faktorer, der gør det usikkert, hvorvidt en konkret familie vil blive tilbudt at fortsætte i et projekt eller komme med på næste års ferie. Det kan være at puljemidler ophører og projektet afsluttes helt. Eller at gengangere afvises for at give plads til nye familier, der kan få glæde af tilbuddet. Nogle projekter inviterer aldrig gengangere med på ferierne, mens andre modsat laver længere forløb, hvor den samme gruppe inviteres med på ferie flere gange. Flere forældre bekymrer sig om, hvorvidt de vil være i stand til at opretholde kontakten med hinanden, hvis projektet slutter. En mor giver blandt andet udtryk for følgende bekymring over, at projektaktiviteterne stopper for en efterhånden godt sammentømret gruppe af forældre:

"Jeg tror, at der er nogle af os, der vil få et tilbagefald. Også selv om man har Facebook og MSN – det er alligevel ikke det samme. Det er vigtigt at have noget at se frem til, og det har [datteren] og jeg i hvert fald brugt rigtig meget."

Netop denne gruppe forældre fortæller, at kontinuiteten i projektforløbet og det at komme på ferie med de samme mennesker to år i træk betyder meget for deres udvikling. Det tager tid at bryde sin sociale isolation, men efter et år med ferie, opfølgende aktiviteter og endnu en ferie er deltagerne begyndt at blomstre op og åbne sig mere for hinanden og for de frivillige hjælpere i projektet. Projektforløbets afslutning føles som et stort tab og deltagerne frygter konsekvenserne for deres hverdag.

H) En foreløbig effektvurdering

På baggrund af ovennævnte udsagn fra deltagere og projektledere er en foreløbig vurdering af puljernes aktiviteter, at de:

- Giver børnene en oplevelse for livet og noget at fortælle om, når de vender tilbage til skolen efter sommerferien
- Giver fritiden indhold for både børn og voksne
- Bryder isolation – skaber netværk og fællesskab for både børn og voksne
- Styrker forældrene i deres forælderrolle og skaber ro i forholdet mellem forældre og børn
- Giver mulighed for støtte og rådgivning – både gennem samtaler om løst og fast og gennem hjælp til konkrete problemstillinger
- Styrker forældre og børns sociale kompetencer og giver forældrene ny inspiration til sunde vaner, opdragelse og støtte til at tackle en hård og til tider kaotisk hverdag.
- Styrker relationer mellem forældre og børn
- Styrker relationer mellem familier og frivillige/medarbejdere/rådgivere i organisationerne.

I det hele taget understreger deltagerne, at det er et stort tab for dem, når de ikke længere kan deltage i projektaktiviteterne.

Med andre ord ser det foreløbigt ud til, at projekterne lever op til deres forventede effekter om at bryde social isolation, skabe rum for støtte og erfaringsudveksling med andre deltagere og frivillige/medarbejdere/rådgivere samt bygge bro mellem familierne og eksisterende rådgivningstilbud.

Projekterne ser indtil videre ud til at give deltagerne mod og lyst til forandring, styrkelse af forælderrollen og forbedrer trivsel i familierne. Det tyder også på, at flere projekter giver deltagerne viden om sund livsstil.

Om deltagernes vaner ændres og livsstilssygdomme forebygges vides endnu ikke. Vi kan heller ikke på nuværende tidspunkt vide, om forandringerne i familiernes hverdag er vedvarende. Og vi har ikke fundet indikationer på, at projekterne medvirker til forebyggelse af kriminalitet.

Det står desuden ubesvaret hen, om de netværk og venskaber, der er dannet gennem ferier og opfølgende aktiviteter, er varige. Spørgsmålet er, om deltagerne holder relationerne ved lige, når projektaktiviteterne slutter.

7. UDFORDRINGER UNDERVEJS

Selvom projekterne overordnet ser ud til at være en succes hos deltagerne, giver flere projektledere udtryk for at være stødt på udfordringer undervejs i projektforløbet. Her er særligt fokus på, om forningerne har haft problemer med at rekruttere deltagere til ferier og opfølgende aktiviteter. Kapitlet går på tværs af de to puljer.

A) Udfordringer i forhold til aktiviteter og deltagere

Mens flere projektledere har været nødt til at afvise familier, der ønskede at deltage, fordi efterspørgslen har været for stor – har andre projektledere oplevet det som en udfordring at rekruttere deltagere til ferierne. Interessen er stor forud for ferierne, men når ferien nærmer sig, siger enkelte (eller flere) familier fra.

Særligt ét projekt har oplevet rekrutteringen til ferier som en stor udfordring – så stor, at ferien i 2010 blev aflyst i sidste øjeblik. Projektlederen herfra skriver i sin statusrapport 2010:

”Begrundelsen fra familierne har været sygdom, arbejde, uenigheder samt misforståelser i familierne, og andre ting. Vi tror måske også, at det skyldes en vis usikkerhed på, hvad sådan en campinghytte ferieform indebærer, det er vores erfaringer fra de andre år, at vi har måttet bruge en del ressourcer på ligefrem at overtale nogle familier, som 2 dage inden ferien fik kolde fødder – og måske er en hel uge for længe.”
Projektleder 2009-2012.

Typen af ferie og feriens længde formodes således at være en årsag til det pludselige frafald. Derfor ønsker projektlederen at afprøve en anden model i stedet:

”Vi vil rigtig gerne forsøge os med en mindre tur til efteråret 2010 eller foråret næste år. Vi forestiller os at spørge ud i vores netværk af ca. 20 flygtninge/indvandrere familier samt de nytilkomne burmesiske familier, hvor og hvad de godt kunne tænke sig. Det kunne f.eks. blive en weekend tur til Lalandia eller lignende. Med vores kendskab til familierne tror vi på, at det vil kunne blive en hitter i højere grad end den planlagte sommerferietur.”
Projektleder 2009-2012.

Andre projektledere, der har oplevet problemer med at rekruttere familier til ferierne giver lignende begrundelser for frafaldet:

- At familiernes overskud er begrænset og det kan være ressourcekrævende at deltage i en ferie med mennesker, man ikke kender
- At ferier af en hel uges varighed kan føles som lang tid
- At familierne kan være usikre på, hvad det vil sige at deltage i sommerferieaktiviteterne

I erfaringsopsamlingens ressourcegruppe blev andre barrierer for rekrutteringen fremhævet. Et projekt har oplevet, at kommunale sagsbehandlere nægtede anbragte børn at deltage i ferierne sammen med deres forældre. Derfor har projektet aflyst ferieturen og i stedet afholdt en dagsudflugt.

Ressourcegruppen nævnte desuden, at nogle projekter er ramt af kommunernes besparelser. Det betyder at projekter, der er baseret på hel eller delvis brugerbetaling – finansieret af familiernes kommuner – har problemer med at rekruttere feriedeltagere. Kommunerne prioriterer ikke at sende familierne på ferieophold i en tid, hvor de er økonomisk pressede. Det betyder, at projekterne overvejer, om deres ferieophold er for dyre – og om de kan lave et billigere koncept, så kommunerne igen henviser familier til ferieturene. Erfaringsopsamlingens datamateriale viser ikke, hvor mange projekter der er ramt af denne udfordring, da projektledere ikke har nævnt den i spørgeskemaer og statusrapporter.

Dog skal det understreges, at mange projektledere har den modsatte oplevelse – at mange af familierne meget gerne vil deltage i ferieaktiviteterne og at deltagere giver udtryk for, at ferierne er for korte. Det ser i høj grad ud til at afhænge af målgruppens ressourcer og hvorvidt projektledere/frivillige/medarbejdere i forvejen har en god relation til målgruppen. Ressourcegruppen oplever også, at flere og flere familier får behov for støtte til ferieture.

B) Deltagelse i opfølgende aktiviteter

Deltagelsen i de opfølgende aktiviteter ser derimod ud til at være en langt mere hyppig udfordring. Flere projektledere angiver i spørgeskemaer og statusrapporter, at deltagerantallet her har været lavere end forventet. Fx fortæller en projektleder i fokusgruppeinterviewet:

”Mødestabiliteten var ikke altid helt god. Denne udsatte gruppe af børnefamilier har ofte haft presserende problemer, der har gjort, at det kunne være svært at overholde aftaler”
Projektleder 2009-2012.

Årsagerne til frafaldet beskrives typisk på følgende måde:

- Familiernes mangel på ressourcer og overskud i hverdagen – der gør det vanskeligt at finde kræfter til at deltage i aktiviteterne
- Temaerne i de opfølgende aktiviteter tiltrækker ikke deltagerne – fx oplever en projektleder, at temaet 'Unge og alkohol' var for svært for deltagerne at tale om
- Manglende interesse for undervisningsaktiviteter og foredrag
- Fysiske aktiviteter og udendørs aktiviteter er ikke populære – sandsynligvis fordi en del af deltagerne er overvægtige og derfor ikke har lyst til at deltage i den slags aktiviteter

Også praktiske forhold som børnepasning og transport nævnes som væsentlige udfordringer i forhold til deltagelsen i opfølgende aktiviteter:

"Det er altid en udfordring at få mødre til at deltage i mere kompetencegivende aktiviteter. Men vi er tilfredse med deltagelsen og vi er vedholdende. Mødre med indvandrerbaggrund har generelt svært ved at deltage i aktiviteter, som er tilrettelagt for mødre – de kommer mest til aktiviteter, hvor der er plads til børn, idet der ofte ikke er nogen til at passe børnene derhjemme. Derfor har vi til vores sundhedsforløb tilbudt børnepasning, hvilket har været ret populært. Men stadig er det svært at tiltrække såkaldt resourcesvage kvinder til et kursus."

Projektleder 2008.

"Den gode vilje og lysten er der også, men der kommer meget nemt andre ting i vejen. Det kræver noget af familien for at mobilisere sig. For nogle er det også forbundet med angst igen at skulle forholde sig til andre, så hvis der går for længe imellem aktiviteterne, kan man "glemme", at det faktisk er sjovt og hyggeligt."

Projektleder 2008.

Et projekt i Sommerferiepuljen 2008 er blevet annulleret efter et enkelt foredrag, da kun 8 personer deltog og det ikke var muligt at rekruttere flere deltagere. Dette til trods for at projektets forløb i Sommerferiepuljen 2007 var en stor succes (jf. Kapitel 3.C).

Flere projektledere har gode erfaringer med at kombinere undervisning, foredrag eller andre aktiviteter med spisning (og evt. børnepasning) – så dukker flere familier op. Andre har oplevet, at aktiviteter *før* ferien har større tilslutning end efter ferien, da familierne motiveres til at deltage, fordi der er en 'gulerod' (en ferie) i den anden ende. Ressourcegruppen nævnte desuden, at der er gode erfaringer med at stille krav om deltagelse i et minimumsantal opfølgende aktiviteter for at få flere deltagere med - når familierne kommer af sted, nyder de det.

C) Plads til gengangere?

En anden udfordring knytter sig til gengangere i sommerferierne fra år til år. Som nævnt er flere projekter nødt til at afvise familier, som egentlig ligger inden for projektets målgruppe – simpelthen fordi der ikke er plads til alle. Det stiller projekterne i et dilemma: Skal man sige nej til gamle deltagere for at gøre plads til nye familier? Eller er det værd at invitere gengangere med på ferierne for at sikre kontinuitet for deltagerne – og for at skabe rum for en overlevering af traditioner, stemning og fællesskabet fra gamle til nye deltagere? Projektledere fra fokusgruppeinterviewet beskriver fx overvejelserne således:

"Det kan være svært at få nye og gamle deltagere blandet. For at forebygge klikker. Godt med formøder"

Projektleder 2009-2010.

"Vi har gengangere, men gruppen vokser også. Nu er grænsen ved at være nået – det er et usikkerhedspunkt i forhold til, hvordan vi skal løse det fremover."

Projektleder 2009-2010.

Denne udfordring knytter sig i øvrigt til, at flere projekter ikke har modtaget det beløb, de søgte om i ansøgningsrunden. Projektlederne ser sig derfor nødsagede til at 'skru ned' for deres koncepter og for

deltagerantallet. Fra de tidligere deltageres side skal der ikke herske tvivl om, at der er stor lyst til at komme med på de næste års ferier. En forælder fortæller i et fokusgruppeinterview, at det bliver et stort tab, når ferie- og opfølgende aktiviteter ophører for den gruppe af familier, der i løbet af et år er blevet godt sammentømret. Hun siger:

”Når vi kommer hjem herfra, så skal vi mødes en gang mere, det er næsten ikke til at bære. Problemet er bare, at vi ikke har særlig mange penge at gøre med, så det ville være svært at have et sted, hvor vi alle kan være. Men vi går og snakker om, hvordan vi kan fortsætte det, når det er slut. Hvis vi fx kunne blive ved med at have de her møder, som vi har haft her igennem året. Også fordi jeg tror, at der er nogle af os, der vil få et tilbagefald [flere af forældrene har sindslidelser, fx svære depressioner], hvis vi ikke bliver ved med at ses.... Det er jo ikke nok at have netværket over Facebook, og det er den eneste kontakt, vi som forældre har som netværk – udover klasselærerne.”

Spørgsmålet om gengangere fra år til år er således værd at være opmærksom på, da det kan have betydning for, om deltagerne danner varige netværk.

D) Vilkår i projektorganisationerne

Projektorganisationerne har oplevet forskellige organisatoriske udfordringer, der har haft betydning for gennemførelsen af projektaktiviteterne. En projektleder angiver fx:

”Der har i perioden ikke været tilbudt opfølgende aktiviteter, da de deltagende forældre ikke har været samlet. Personalet, som har deltaget i ferieturene, har ikke haft ressourcerne til at gøre det, bl.a. fordi de er ramt af en finanskrisen – og deraf en kommunal nedskæringsrunde”, som bl.a. har betydet afskedigelser og nedskæringer i caféerne og dermed har vilkårene for afvikling af temamøder ændret sig betragteligt.”
Projektleder 2009-2012.

Andre projektorganisationer har været ramt af dødsfald eller alvorlig sygdom hos projektlederen. Vilkår, der ikke som sådan har med Sommerferiepuljerne og de støttede projekter at gøre, har således alligevel haft betydning for projektaktiviteterne.

8. anbefalinger til fremtiden

På baggrund af den samlede statusrapport, bliver det nærliggende at pege på følgende anbefalinger til det fremtidige arbejde med sommerferier og opfølgende aktiviteter for udsatte familier:

- Ferier og opfølgende aktiviteter kan med fordel fortsætte – både børn og voksne har stor glæde af dem og overordnet set er der tegn på, at projekterne lever op til deres forventede formål om bl.a. at give familierne gode oplevelser, bryde social isolation og støtte familierne i en videre udvikling
- Projekterne kan med fordel stille krav om deltagelse i opfølgende aktiviteter – familierne er glade, når de kommer af sted, problemet er at få dem ud af døren. Det kan hjælpe at kombinere undervisning og rådgivning med spisning og indtænke muligheder for børnepasning og hjælp til transport, hvis aktiviteterne primært er rettet mod voksne. Desuden kan det være en fordel at indtænke aktiviteter før ferien, da familierne typisk er mere motiverede for at deltage, hvis der er en 'gulerod' i form af en ferie i den anden ende
- Mange familier oplever det som et stort tab, den dag de ikke længere kan deltage i projektaktiviteterne. Derfor er det værd at overveje, hvad projekterne kan gøre for at sikre, at de nyetablerede netværk 'lever videre' efter endt projektperiode. Nogle familier vil have brug for opbakning til at mødes og holde kontakten ved lige. Hvordan kan projekterne bidrage til det? Til disse overvejelser hører desuden tanker om, hvorvidt 'gengangere' skal inviteres med på ferier. For nogle

familier tager forandring tid. Så vil man skabe kontinuitet, længerevarende forandringer og konsolidere fællesskabet yderligere, eller vil man hvert år give nye familier muligheden for at deltage?

- Nogle projekter er afhængige af kommunal støtte – enten i form af samarbejde med sagsbehandlere eller brugerbetaling fra kommuner. Her oplever flere projekter vanskeligheder. Disse udfordringer er værd at være opmærksomme på. Projekterne har endnu ikke erfaringer med, hvordan udfordringerne bedst håndteres

Projekterne afprøver løbende nye tilgange og aktiviteter. I forbindelse med erfaringsopsamlingens næste statusrapport i 2011 bliver det særligt interessant at se, om projekterne har haft succes med at arrangere kortere weekendture som erstatning for de længere sommerferier, der, for flere familier, har været uoverskuelige at deltage i. Det bliver også spændende at se, om familierne formår at holde liv i de nye netværk og venskaber, når de ikke længere indgår i projektaktiviteterne.

9. METODE

Rapporten er baseret på data fra:

- Projekternes ansøgninger til Socialministeriet
- Spørgeskemaer⁴ udfyldt af 21 projektledere fra Sommerferiepuljen 2008's 26 projekter
- Statusrapporter sendt til Socialministeriet og Socialt Udviklingscenter SUS 30. september 2010 og udfyldt af 13 projektledere fra Sommerferiepuljen 2009-2012
- Supplerende spørgeskemaer⁵ udfyldt af 13 projektledere fra Sommerferiepuljen 2009-2012's 17 projekter
- Ét fokusgruppeinterview med otte projektledere fra syv projekter, der har modtaget støtte fra Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012
- Fire fokusgruppeinterview med i alt 16 børn i alderen 5-19 år
- Fire fokusgruppeinterview med i alt 19 voksne – 15 kvinder og fire mænd
- Ressourcegruppemøde med fire projektledere i projekter støttet af Sommerferiepuljen 2009-2012, Socialministeriet og Socialt Udviklingscenter SUS.

Fokusgruppeinterview med børn og voksne er gennemført med deltagere fra fire forskellige projekter. Tre af projekterne har modtaget støtte fra både Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012, mens ét projekt kun modtager støtte fra Sommerferiepuljen 2009-2012. I hvert af de fire projekter er der gennemført ét interview med to-syv børn og ét interview med tre-syv forældre. Deltagerne er udvalgt så de både repræsenterer Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012. Interviewene blev gennemført i lokaler stillet til rådighed af projekterne. I ét projekt blev fokusgrupperne gennemført på projektets sommerferie i 2010.

Fokusgrupperne er gennemført i første halvår i 2010. Fokus har været på ferier og opfølgende aktiviteter som koncept, da det ikke var muligt for deltagerne at adskille erfaringer og udbytte fra hhv. Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012.

Projekter repræsenteret i fokusgruppeinterview med deltagere og fokusgruppeinterview med projektledere blev udvalgt med henblik på spredning i forhold til målgruppe, projektstørrelse, organisatorisk forankring, projektaktiviteter og støtte fra hhv. Sommerferiepuljen 2008 og Sommerferiepuljen 2009-2012.

Rapportens resultater og konklusioner er præsenteret og kvalificeret i projektets ressourcegruppe i november 2010.

⁴ Spørgeskema vedlagt som bilag 3.

⁵ Supplerende spørgeskema vedlagt som bilag 4.

Alt materiale – med undtagelse af projektansøgningerne til Socialministeriet – er kodet og analyseret ved hjælp af databehandlingsprogrammet Nvivo.